

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ CHỈ SỐ GIÁ GDP

Bùi Trinh – Phạm Lê Hoa

Chỉ số giá GDP (còn gọi là chỉ số giảm phát GDP) của một năm nào đó là tốc độ tăng giá thuần túy của chỉ tiêu GDP tại thời điểm đó so với năm gốc. Tại sao lại gọi là tốc độ tăng giá thuần túy? Nếu chỉ số này >1 tức là tăng giá. Nếu chỉ số này <1 tức là giảm giá. Vậy, chỉ số GDP thực chất là gì? Một số người nói hoặc viết đơn sơ chỉ số giá GDP bằng GDP theo giá thực tế chia GDP theo giá so sánh và đảo đi đảo lại công thức, GDP theo giá so sánh bằng GDP theo giá thực tế chia cho chỉ số giá GDP. Trong một năm nào đó cả chỉ số giá GDP và GDP theo giá so sánh đều là những số cần phải tìm. Vậy cách giải thích này là không thỏa đáng về mặt khoa học. Thực chất chỉ số giá GDP hoặc chỉ số giá của giá trị tăng thêm một ngành nào đó là tốc độ tăng “giảm” giá của GDP hoặc giá trị tăng thêm của một ngành nào đó. Về lý

luận chỉ tiêu GDP xuất phát từ quan hệ về tổng cầu của Keynes:

$$\text{GDP} = \text{Tiêu dùng} + \text{Tích lũy gộp tài sản} + \text{Xuất khẩu} - \text{Nhập khẩu}$$

Vậy chỉ số giá GDP được hiểu là bình quân gia quyền của chỉ số giá tiêu dùng, chỉ số giá sản xuất và chỉ số giá chênh lệch xuất nhập khẩu. Ngoài ra, chỉ số giá GDP thường được tiếp cận từ bảng I/O theo giá sản xuất và chỉ số giá sản xuất (PPI), về mặt nguyên tắc tiếp cận chỉ số giá GDP bằng cả hai phương pháp đều thu được những kết quả gần giống nhau: GDP theo giá so sánh về mặt nguyên tắc phải được tính như sau:

$$V_{Assj} = (GI_j/P_j) - \left(\sum_{j=1} X_{ij}/P_i \right)$$

V_{Assj} : Giá trị tăng thêm của ngành j theo giá so sánh

G_{ij} : Giá trị sản xuất của ngành theo giá thực tế

PI : Chỉ số giá sản xuất của năm hiện hành so với năm gốc của nhóm ngành i

X_{ij} : Ngành kinh tế j sử dụng sản phẩm loại i làm chi phí trung gian trong quá trình sản xuất.

Hoặc những ngành thuộc công nghiệp chế biến, nên tiếp cận vấn đề chỉ số giá theo cuốn “Phương pháp tính chỉ số khối lượng sản phẩm công nghiệp” của Tiến sỹ Tăng Văn Khiên; NXB Thống kê - 2001.

Từ công thức trên Vụ Thương mại và Giá cả phải đáp ứng chỉ số giá sản xuất theo những nhóm ngành tương ứng với Vụ Tài khoản Quốc gia.

*** Phương pháp tính của Vụ Tài khoản Quốc gia:**

Để tính giá so sánh Vụ Tài khoản Quốc gia thường dựa vào các chỉ số giá tiêu dùng (CPI) thu thập từ Vụ Thương mại. Công thức tính giá trị tăng thêm của các ngành theo giá so sánh được thực hiện như sau:

$$VAss(t) = [VAtt(t) / CPI(t)] / [VAtt(t-1) / VAss(t-1)]$$

Ở đây:

VAss(t): Giá trị tăng thêm theo giá so sánh năm t

VAtt(t): Giá trị tăng thêm theo giá thực tế năm t

CPI(t): Chỉ số giá tiêu dùng năm t so với năm t-1

[VAtt(t) / CPI(t)]: Giá trị tăng thêm năm t so với năm t-1

[VAtt(t-1) / VAss(t-1)]: Tốc độ tăng giá của năm t-1 so với năm gốc.

*** Đòi điều kiện nghị**

Để tính toán chỉ tiêu giá trị tăng thêm nói riêng và chỉ tiêu GDP nói chung một cách chính xác, cần giải quyết những vấn đề sau:

+ Việc thống nhất về những khái niệm và phương pháp tính một số chỉ tiêu như phương pháp tính giá trị sản xuất, chi phí trung gian và giá trị tăng thêm của các ngành và khái niệm về ngành kinh tế và ngành sản phẩm cần được nhất quán giữa các Vụ trong Tổng cục Thống kê. Cụ thể trong báo cáo về tổng mức bán lẻ hàng hóa và doanh thu dịch vụ theo quý và năm cần bóc tách chi tiết hơn như trong doanh thu về khách sạn, nhà hàng cần phải có thêm chỉ tiêu giá trị vốn hàng chuyển bán để làm cơ sở tính giá trị sản xuất của ngành khách sạn nhà hàng. Trong phần doanh thu về dịch vụ cần chia ra doanh thu về dịch vụ tư vấn và kinh doanh bất động sản, doanh thu về dịch vụ y tế, doanh thu về dịch vụ văn hóa, giáo dục, thể dục thể thao làm cơ sở ước tính giá trị sản xuất của những ngành đó. Không làm được như vậy, việc tính toán giá trị tăng thêm của các ngành này sẽ không đảm bảo độ chính xác, dẫn đến chỉ tiêu GDP cũng không đảm bảo độ chính xác.

Việc sử dụng chỉ số giá tiêu dùng để tính toán các chỉ tiêu giá trị tăng thêm và GDP theo giá so sánh của Vụ Tài khoản Quốc gia đã làm từ trước tới nay dẫn đến đánh đồng chỉ số giá GDP với chỉ số giá tiêu dùng (CPI).